

ВНУТРІШНІ І ЗОВНІШНІ АСПЕКТИ АКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ДННУ «Академія фінансового управління»

***Анотація.** У статті досліджено актуальні питання розвитку інвестиційної діяльності в Україні, її проблемні аспекти та запропоновано заходи, покликані сприяти її покращенню.*

Ключові слова: інвестиційна діяльність; інвестиційна діяльність; інвестиційний клімат; індекс інвестиційної привабливості.

INTERNAL AND EXTERNAL ASPECTS OF THE CURRENT DEVELOPMENT OF INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE

***Abstract:** In article examines current issues of investment development in Ukraine, its problematic aspects and proposes measures to promote its improvement.*

Keywords: investment activity; investment nanny; investment climate; investment attractiveness index.

В сучасних реаліях в Україні триває системна робота, орієнтована на досягнення стратегічних цілей розвитку держави, таких як: забезпечення подальшого економічного зростання, підвищення ефективності врядування та якості надання державних послуг, створення сприятливих умов для розвитку людського капіталу, дієва підтримка державних інституцій, гарантування безпеки громадян.

Зокрема, активізація залучення інвестицій, захист прав власності та захист прав інвесторів залишається одним з найважливіших питань сьогодення. Трансформаційні процеси в ключових сферах економіки стають основою якісних змін у державі, сприяють створенню сприятливих умов для бізнесу та підвищенню рівня добробуту громадян.

Результати досліджень на основі опитувань керівників підприємств, проведених Європейською Бізнес Асоціацією разом з одною з провідних українських юридичних компаній, свідчать, що у другій половині 2020 р. індекс інвестиційної привабливості знизився до 2,40 балів з 5 можливих. При цьому тільки 10% опитаних керівників прогнозують, що інвестиційний клімат протягом першої половини 2021 р. покращиться. Для порівняння, у попередньому періоді цей індекс становив 2,51 бали. 78% опитаних керівників вважають поточний інвестиційний клімат несприятливим, що на 16% більше з аналогічний показник з початку року. Ще 16% респондентів вважають поточний інвестиційний клімат нейтральним. І лише 6% опитаних вважають інвестиційний клімат сприятливим, в порівнянні з 4% в першій половині 2020 р. Оцінка динаміки бізнес-клімату теж продовжує падати. [1].

Серед найбільш вагомих актуальних чинників обмеження інвестиційної привабливості України: незахищеність прав інвесторів; брак готових до реалізації державних проектів для залучення стратегічних іноземних інвесторів; низький рівень розвитку внутрішнього ринку; обмеженість та висока вартість фінансових ресурсів тощо [2].

На Всесвітньому економічному форумі у січні 2020 р. у м. Давос стало відомо про підготовку до реалізації в Україні нової програми стимулювання залучення інвестицій в економіку шляхом запровадження державної підтримки великих інвестиційних проектів [3]. Першим результатом запровадження цієї програми стала розробка і прийняття 17.12.2020 Проекту Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями» №3760 від 01.07.2020, який є необхідним кроком державної економічної політики, що стимулюватиме залучення в Україну інвестицій.

Згідно прийнятого Законопроекту загальний обсяг державної підтримки для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями встановлюється у спеціальному інвестиційному договорі та не повинен перевищувати 30% планового обсягу інвестицій [4]. Інвестиційні проекти із

значними інвестиціями, які можуть претендувати на державну підтримку, мають відповідати п'яти вимогам: реалізація на території України у сферах переробної промисловості (крім діяльності з виробництва та обігу тютюнових виробів, спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв), добування корисних копалин з метою подальшої переробки та/або збагачення (крім кам'яного та бурого вугілля, сирової нафти та природного газу), поводження з відходами, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, логістики, освіти, наукової та науково-технічної діяльності, охорони здоров'я, мистецтва, культури тощо; інвестиційний проект має передбачати будівництво, модернізацію, технічне та/або технологічне переоснащення об'єктів, придбання необхідного устаткування та комплектуючих виробів; створення впродовж строку реалізації інвестиційного проекту не менше 80 нових робочих місць із середньою заробітною платою працівників, розмір якої не менш ніж на 15% перевищує розмір середньої зарплати у відповідному виді діяльності у відповідному регіоні за попередній календарний рік; обсяг інвестицій перевищує 20 млн. євро (в еквіваленті); строк реалізації інвестиційного проекту не перевищує п'яти років [5].

Також відзначимо той факт, що відповідно до прийнятого Закону, державна підтримка може надаватися у таких формах: звільнення від сплати окремих податків та зборів; звільнення від оподаткування ввізним митом нового устаткування та комплектуючих виробів до нього; забезпечення переважного права землекористування земельною ділянкою державної або комунальної власності, надання земельної ділянки у користування (оренду) для реалізації інвестиційного проекту з переважним правом придбання у власність такої ділянки після закінчення строку дії спеціального інвестиційного договору; забезпечення за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів будівництва об'єктів суміжної інфраструктури (автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло -, газо-, водо - та електропостачання, інженерних комунікацій тощо), необхідних для реалізації інвестиційного проекту.

Супровід підготовки та реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями здійснюватиме уповноважена установа на безоплатній основі для заявника та інвестора із значними інвестиціями. Заявник, який хоче реалізувати інвестиційний проект із значними інвестиціями та отримати державну підтримку, готує та подає до уповноваженого органу заяву, документи, що підтверджують відповідність заявника вимогам закону, техніко-економічне обґрунтування проекту та проект спеціального інвестиційного договору. Заявниками не можуть бути держкомпанії, комунальні підприємства, неприбуткові підприємства, юридичні особи, зареєстровані в офшорних зонах тощо. Уповноважений орган має здійснити оцінку інвестиційного проекту протягом 60 календарних днів та підготувати висновок про доцільність чи недоцільність його реалізації.

Якщо прийнято рішення про доцільність проекту, уповноважений орган протягом 30 робочих днів надсилає проект спеціального інвестиційного договору разом із проектом рішення про його укладення до Кабінету Міністрів та відповідного органу місцевого самоврядування, що має стати стороною спеціального інвестиційного договору. Відповідний орган місцевого самоврядування протягом п'яти робочих днів з дня прийняття рішення про укладення спеціального інвестиційного договору зобов'язаний повідомити про це Кабінет Міністрів України та уповноважений орган. Уряд повинен протягом 30 календарних днів з дня отримання проекту спеціального інвестиційного договору ухвалити його та визначити особу, уповноважену на його підписання з боку держави.

Перелік пріоритетних для держави інвестиційних проектів на період до 2023-го року Уряд затвердив вже 18 листопада 2020 р. До переліку увійшло близько 100 проектів, зокрема у сферах охорони здоров'я, енергетики, транспорту, культурної та туристичної інфраструктури, спортивної інфраструктури, наукової та освітньої інфраструктури, переробної промисловості, поводження з відходами, природоохоронної сфери, надання послуг поштового зв'язку.

Формування уніфікованого Переліку має дозволити ефективно використовувати ресурси держави та бізнесу з метою досягнення найкращого результату – зростання економіки, залучення інвестицій, наповнення бюджетів, створення робочих місць. Так, було отримано близько 600 пропозицій від центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, а також державних підприємств щодо включення до цього переліку. Після проведення їх скрінінгу з урахуванням масштабності, впливу на соціально-економічний розвиток країни/регіону, мультиплікаційного ефекту від реалізації, ступеню розробки/впровадження до Переліку увійшло близько 100 інвестиційних проектів. Такі проекти можуть бути реалізовані із залученням інвестора, зокрема на умовах державно-приватного партнерства, міжнародної технічної допомоги або за рахунок кредитних коштів та бюджету [6].

Для можливості залучення інвестиції на глобальному рівні, Україні потрібно застосовувати інноваційні підходи для промоції інвестиційного потенціалу. Під час конференції «Україна: інвестиційна гавань в часи змін» (11.12.2020), організованої урядовим Офісом із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України було зокрема наголошено на таких ключових аспектах та напрямках як: посилення захисту прав інвесторів, стимулювання залучення інвестицій у малий і середній бізнес, перспективи релокації виробничих потужностей в Україну, посилення комунікації між регіонами та світом, а також успішні кейси інвесторів у нашій країні тощо [7].

З метою стимулювання економічного зростання Україна має продовжити співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема МВФ, Світовим банком та іншими партнерами. Наразі уряд активно обговорює з ЄС питання промислового безвізу, угоди про Спільний авіаційний простір та приєднання України до європейської енергетичної мережі ENTSO-E». Другий пріоритет уряду – поліпшення бізнес-клімату в Україні до найкращих світових стандартів. Тут ключова мета – потрапити найближчим часом в топ-30 рейтингу Doing Business. Також протягом 2021-2022 років планується укладання концесійних угод щодо морських портів, автошляхів, аеропортів, залізниць та інших об'єктів інфраструктури. Серед інших пріоритетні завдань в контексті забезпечення поліпшення інвестиційного клімату в Україні на короткострокову перспективу – перезавантаження судової системи, деолігархізація влади, розвиток ефективної і незалежної антикорупційної інфраструктури, позбавлення від бюрократії, зниження адміністративного і податкового тиску на бізнес, призначення проєвропейських реформаторів на державні посади, відновлення і підтримка співпраці з міжнародними фінансовими інститутами, реформа правоохоронних органів і боротьба з контрабандою та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гендиректора компаній не прогнозують поліпшення інвестклімату в Україні в 2021 році - ЄБА. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/hendirektora-kompanij-ne-prohnozujut-polipshennja-investklimatu-v-ukrajini-v-2021-rotsi-jeba.html>.
2. Нацбанк визнав – Україна цікава не інвесторам, а спекулянтам. URL: <https://natsbank-vyznav-ukraina-tsikava-ne-investoram-a-spekulantam-546984.html>.
3. Рада схвалила президентський законопроект про «інвестиційних нянь». URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/investiciyni-nyani-parlament-shvaliv-prezidentskiy-zakonoproekt-novini-ukrajina-11083670.html>.
4. Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями: проєкт Закону №3760 від 01.07.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3760&skl=10
5. Інвестняні. Рада ухвалила законопроект з другої спроби. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/investnyani-zelenskogo-rada-uhvalila-zakonoprojekt-z-drugoji-sprobi-novini-ukrajini-50130832.html>.
6. Уряд затвердив перелік пріоритетних для держави інвестиційних проєктів, - І. Петрашко. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-perelik-prioritetnih-dlya-derzhavi-investicijnih-proyektiv-igor-petrashko>.
7. Україна відкрита для світу як інвестиційна гавань у час змін – Володимир Зеленський. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-vidkrita-dlya-svitu-yak-investicijna-gavan-u-chas-z-65513>.

Клименко Катерина Володимирівна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, e-mail: klymenko_kateryna@ukr.net

Савостьяненко Максим Володимирович, старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, e-mail: savomax@ukr.net

Kateryna V. Klymenko – Ph.D., senior research fellow of the International Finance and Financial Security department, State Educational Scientific Institution «Academy of Financial Management», Kiev, e-mail: klymenko_kateryna@ukr.net

Maksym V. Savostianenko – senior research fellow of the International Finance and Financial Security department, State Educational Scientific Institution «Academy of Financial Management», Kiev, e-mail: savomax@ukr.net